

2024

Ringvirkninger av kraftforedlende industri

En rapport fra Samfunnsøkonomisk Analyse
i samarbeid med Boldt Partners

Forord

Denne rapporten er en del av prosjektet Ringvirkninger av kraftforedlende industri, og beskriver den betydningen industrien har for verdiskaping og sysselsetting i mange lokalsamfunn og i et stort flertall av norske kommuner.

Grunnlagsmaterialet for rapporten er også brukt i utformingen av nettside som også presenterer betydningen industrien har for fornybare verdikjeder i Norge og Europa og får fram samspillet mellom industrien og lokalsamfunn som er og har vært vertskap for industrien gjennom mange tiår.

Bransjeforeningen for kraftforedlende industri i Norsk Industri har vært oppdragsgiver for prosjektet, som er gjennomført i et samarbeid mellom Samfunnsøkonomisk Analyse og rådgivningsselskapet Boldt.

Foto: Jens Christian Boysen, Hydro

Kraftforedlende industri

Kraftforedlende industri består av selskaper innenfor fem næringer som produserer svært ulike produkter til primært globale markeder.

Produkter fra kraftforedlende industri er viktige bestanddeler i en rekke internasjonale og norske verdikjeder. Vi møter produktene fra kraftforedlende industri i nesten alt menneskene omgir seg med, fra bygninger til smarttelefoner. Elektrisk kraft er en svært viktig innsatsfaktor i kraftforedlende industri, som er bakgrunnen for begrepet kraftforedlende industri.

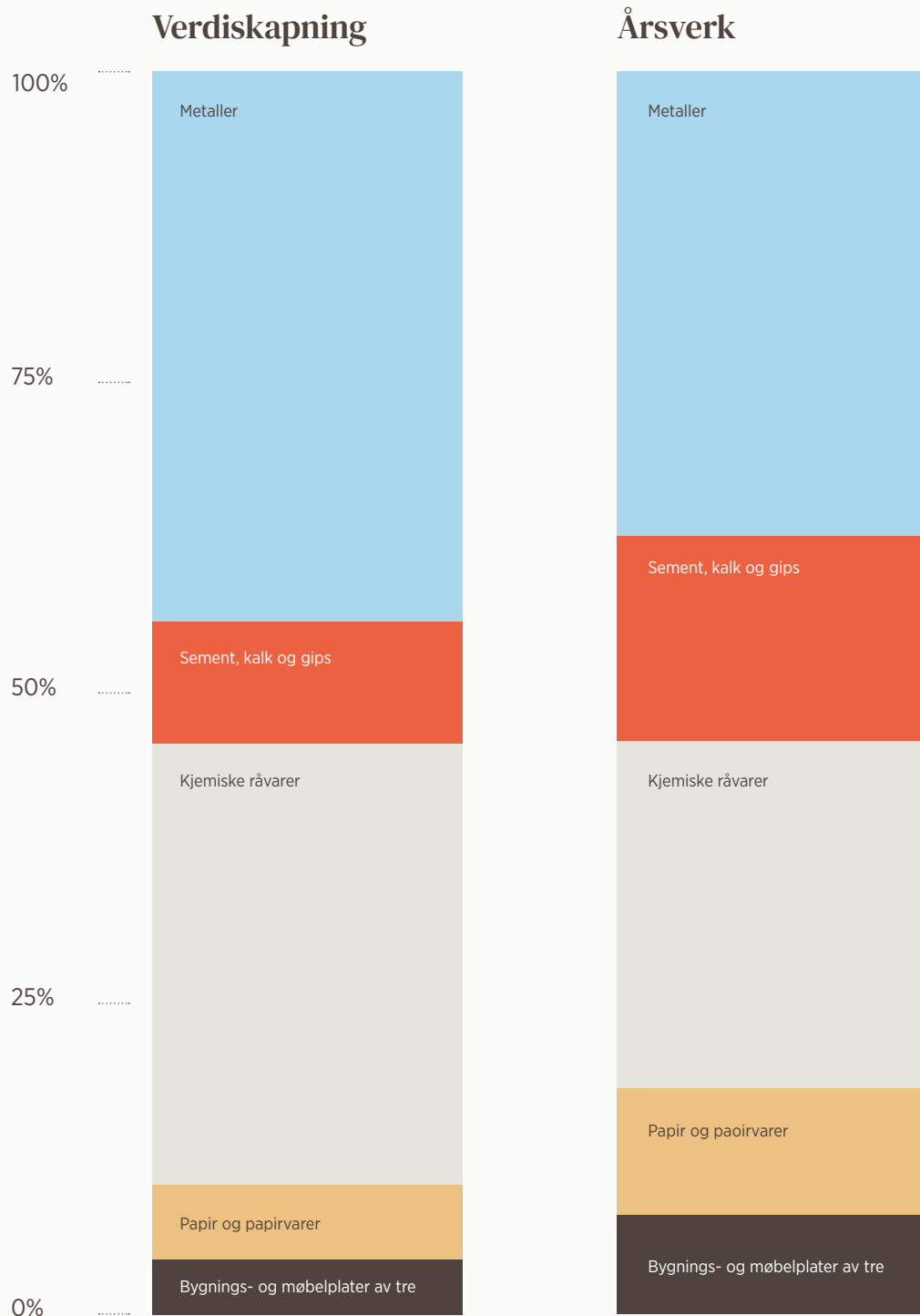
I dette notatet drøftes en rekke kjennetegn ved kraftforedlende industri som næring. Kraftforedlende industri er her definert som alle virksomheter innenfor følgende fem næringer fra norsk standard for næringsgruppering:

- 16.210 – **Bygnings- og møbelplater av tre**
- 17.100 – **Papir og papirvarer**
- 20.100 – **Kjemiske råvarer**
- 23.500 + 23.900 – **Sement, kalk og gips**
- 24.100 + 24.400 + 24.500 – **Metaller**

De ulike delene av kraftforedlende industri produserer svært forskjellige produkter. Produktene omsettes primært på globale markeder, og kun en beskjeden del er til det innenlandske markedet. Eksempler på produkter er bygningsplater, avisepapir, kjemiske ingredienser, silisium og ferrolegeringer, mineralgjødsel, sement og betong-elementer, ren aluminium og aluminiumsprodukter.

¹Norsk standard for næringsgruppering (SN2007) bygger på EUs tilsvarende standard (NACE Rev.2) som er regulert i en egen rådsforordning. Standarden er felles for alle land innenfor EØS.

Figur 0.1 Andelsmessig fordeling av verdiskaping og årsverk mellom de fem delene av kraftforedlende industri per 2022

De ulike delene av kraftforedlende industri har også ulikt omfang i Norge, jf. Figur 0.1.

En gruppe høyproduktive virksomheter

Den økonomiske betydningen av en næring kan synliggjøres ved to sentrale indikatorer: Den økonomiske verdiskapingen næringen genererer og hvor mange som er sysselsatt i virksomhetene som inngår i næringen. Verdiskaping er et inntektsbegrep, og representerer den økonomiske verdien en næringsvirksomhet skaper gjennom bruk av kunnskap, arbeidskraft og investert kapital. Denne inntekten kan arbeidstakere og kapitaleiere bruke til å konsumere varer og tjenester.²

Særlig for lokalsamfunn vil antall arbeidsplasser en næringsvirksomhet skaper også være av stor betydning, ettersom det lokale arbeidsmarkedet er en viktig del av stedets bostedsattraktivitet (Vareide, Kobro, & Storm, 2013).

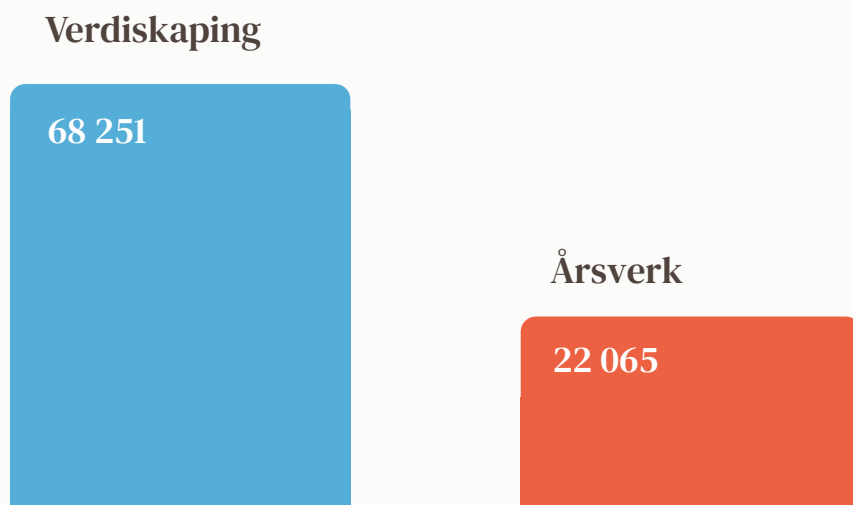
For å forstå betydningen av kraftforedlende industri, er det verdt å merke seg at i et nasjonalt perspektiv står Norge i dag, og sannsynligvis de kommende tiårene, overfor en situasjon der mange virksomheter og næringer rapporterer om mangel på arbeidskraft (NAV, 2023). Slik vil næringsvirksomheter som skaper store inntekter per arbeidstaker være særlig viktig for landets samlede inntektsutvikling. Det er altså i både samfunnets og virksomhetenes interesse at alle virksomheter, herunder kraftforedlende industri, skaper størst mulig inntekter per sysselsatt. Verdiskapingen per årsverk er et vanlig mål på hvor produktiv eller inntektskapende en næringsaktivitet er.³

Kraftforedlende industri hadde en direkte verdiskaping på 68 mrd. kroner og sysselsatte 22 000 årsverk i 2022, jf. Figur 0.2. Kraftforedlende industri hadde dermed en verdiskaping per årsverk på om lag 3,1 millioner kroner i 2022. Dette er nærmere dobbelt så mye som for markedsrettet virksomhet på Fastlands-Norge i gjennomsnitt og om lag tre ganger så høy som industrien utenom kraftforedlende industri, jf. figur 0.3. Ser vi bort fra olje- og gassvirksomhet, er det kraftproduksjon, fiske og fangst (inkludert havbruk) samt finans og forsikring som har størst arbeidskraftsproduktivitet etterfulgt av kraftforedlende industri.

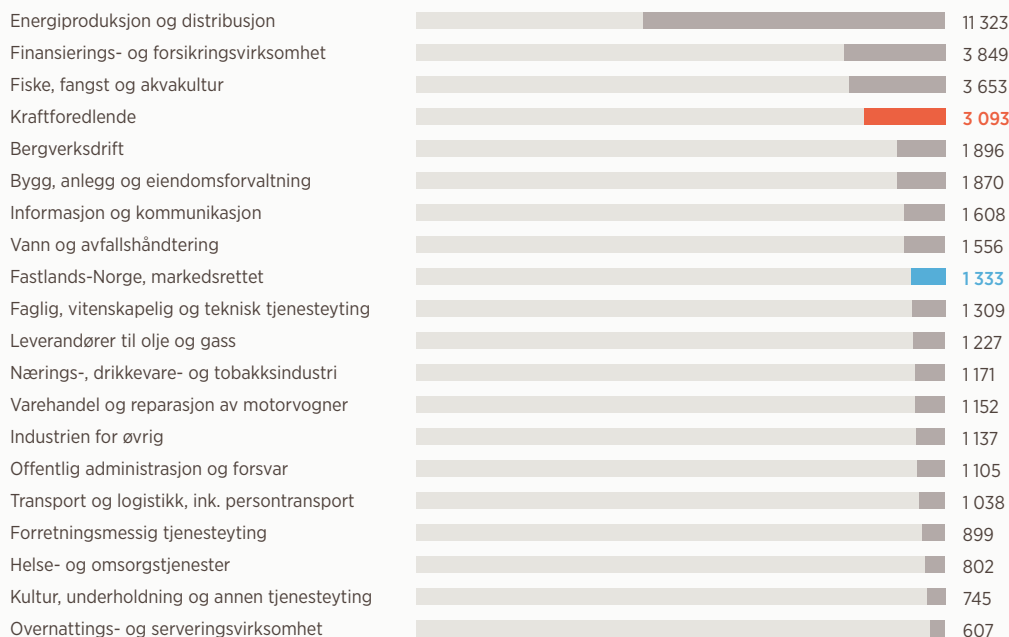
² Foretakenes omsetning er ikke et like godt mål på inntekt, fordi omsetningen også går med til å betale underleverandører. Endring i omsetning vil ofte variere i takt med endringer i verdiskaping, men kan også skyldes endringer i bruk og pris på innsatsvarer. Størrelsen på et foretaks omsetning gir følgelig bare begrenset informasjon om foretakets egen inntektsskaping. Verdiskaping i en virksomhet eller næring måles derfor som omsetning fratrukket vareinnsats. Verdiskapingen benyttes til å betale arbeidskraft og investorer. En forenklet måte å måle verdiskapingen på, er derfor summen av virksomhetenes lønnskostnader og driftsresultat.

³ Vi utnytter Nasjonalregnskapets oversikt over produksjon og inntekt per næring (SSB: Tabell: 09170) for å si noe om verdiskapingen og sysselsatte årsverk per næring. Dette gir oss mulighet til å si noe om arbeidskraftproduktiviteten i kraftforedlende industri sammenlignet med andre næringer.

Figur 0.2 Verdiskaping (mill. kroner) og sysselsatte årsverk (tusen) i kraftforedlende industri i 2022.

Figur 0.3 Arbeidskraftsproduktiviteten, tusen kroner i verdiskaping per årsverk. 2022.

Note: Olje- og gassproduksjon er utelatt fra figuren på grunn av at de har såpass avvikende (høye) tall.
 Kilde: SSB: Tabell: 09170 og 12910

Kraftforedlende industri sysselsetter mange fagarbeidere

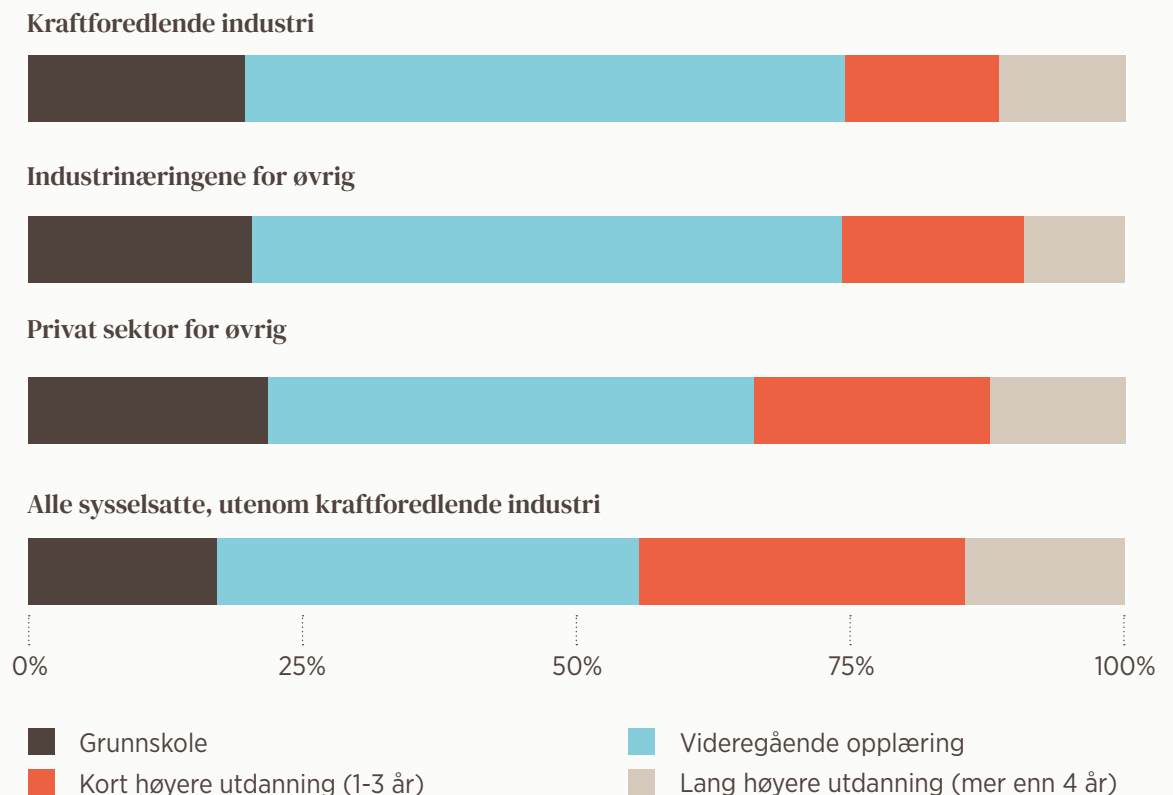
Norsk økonomi er, og har alltid vært, knyttet til næringer som har sine komparative fortrinn som følge av norske institusjonelle, geografiske, klimatiske og kompetansemessige forhold. Det har vært viktig for utviklingen av kraftforedlende industri, men også for andre viktige bransjer som olje- og gassutvinning, verftsindustri, shipping og fiskeri.

Historiske komparative fortrinn i tilgang på rimelig og fornybar kraft, sammen med mange års utvikling av spesifikk industriell kompetanse har medført en svært spesialisert produksjon ved store produksjonsenheter rundt omkring i Norge når det gjelder kraftforedlende industri. Fagarbeidere og sysselsatte med lengre utdanning har over tid opparbeidet særegen fag-ekspertise som forsterker industriens komparative fortrinn ved produksjon i Norge. Selv om kraftforedlende industri gjennomgående er kapitalintensive, som følge av behov for kapital-krevende produksjonsutstyr, er kunnskapen og kompetansen de ansatte besitter en viktig del av både den daglige produksjonen og den langsiktige utviklingen av virksomhetene.

Arbeidstakerne bygger kunnskap og kompetanse gjennom hele livet, både i det formelle utdanningssystemet, i det daglige arbeidet og ved deltakelse på kurs og andre kompetanseheving-saktiviteter. I offentlig tilgjengelig statistikk er de sysselsattes høyeste fullførte utdanningsnivå den beste indikatoren på arbeidstakernes kompetanse, selv om denne nødvendigvis ikke kan fange opp kompetanse som bygges på andre arenaer enn i utdanningssystemet. Rundt 55 prosent av de sysselsatte i kraftforedlende industri har videregående opplæring som høyeste fullførte formelle utdanningsnivå, jf. figur 0.4. Flesteparten av disse har et fagbrev, og mange av disse har bygd på kompetanse fra videregående utdanning med spesialiserte fagskoleutdanninger. Andelen fagarbeidere er omtrent på nivå med de øvrige vareproduserende industrinæringene, men høyere enn gjennomsnittet for privat sektor for øvrig.

Samlet sett har rundt hver fjerde sysselsatt i kraftforedlende industri fullført en form for høyere utdanning. Sammenlignet med de øvrige industrinæringene er det en noe høyere andel som har fullført lang høyere utdanning blant de som jobber i kraftforedlende industri. Dette følger av et høyere innslag av personer med sivilingeniørutdanning i denne delen av industrien.

Figur 0.4 Sysselsatte i kraftforedlende industri og andre næringer, fordelt på høyeste fullførte utdanningsnivå. 2022.

Kilde: SØAs beregninger, basert på registerbasert sysselsettingsstatistikk fra SSB.

En av Norges viktigste eksportnæringer

«Hele Norge eksporterer» er et samarbeid mellom myndighetene, næringslivet og virkemiddelapparatet i Norge (NFD, 2024). Målet har vært å øke eksporten utenom olje og gass med 50 prosent innen 2030. Viktigere enn målet om å øke nivået på eksporten i seg selv, er at eksportrettet virksomhet bidrar til å øke inntektene til arbeidstakere, kapitaleiere og samfunnet ellers. Eksportmålsettingene aktualiseres ytterligere i Norge når det er forventet at petroleumsaktiviteten på norsk sokkel vil avta betydelig de kommende tiårene.

Empiri fra både norske og internasjonale studier viser at virksomheter som eksporterer i gjennomsnitt er både større og mer produktive enn andre virksomheter (Menon, 2015; Bernard & Jensen, 1999). Forskjellene gjelder både innad i og på tvers av næringsgrupper. Eksportvirksomhetene driver innovasjon og har konkurranseevne på internasjonale markeder, som bidrar til å øke det gjennomsnittlige produktivetsnivået i Norge. I et langsiktig perspektiv er det vekst i produktiviteten som i stor grad bidrar til å øke både inntektene og levestandarden (Romer, 1990).

Stiglitz og Greenwald (2015) argumenterer for at handel i én næring kan skape positive eksterne virkninger, for eksempel ved at teknologi eller kompetanse overføres fra eksportvirksomhetene til virksomheter i andre næringer. I de fleste land er det derfor et næringspolitisk mål å sikre et stort nok innslag av virksomheter som er konkurransedyktige i internasjonale markeder.

Kraftforedlende industri i Norge produserer også flere av råvarene som er definert som kritisk viktige råmaterialer i EUs Critical Raw Materials Act. Dette er råvarer det er spesielt viktig å sikre produksjon av i Europa, for å unngå sårbarhet og for å lykkes med grønn omstilling. Kraftforedlende industri i Norge er her viktig for europeisk industri, og innenfor blant annet silisium og aluminium er norske selskaper blant de største i verden og produserer en betydelig andel av det europeisk trenger.

Tilstedeværelse av eksportrettede virksomheter i et land er også en indikasjon på at disse, med opparbeidet kunnskap, kompetanse og kapital samt geografiske komparative fortrinn, evner å skape og opprettholde konkurransedyktighet. Styring av denne typen virksomheter krever spesifikk kompetanse. I tillegg gir de en meravkastning tilbake til eiere og sysselsatte som følger av den ekstra risikoen de påtar seg og evnen de har til å konkurrere på globale markeder.

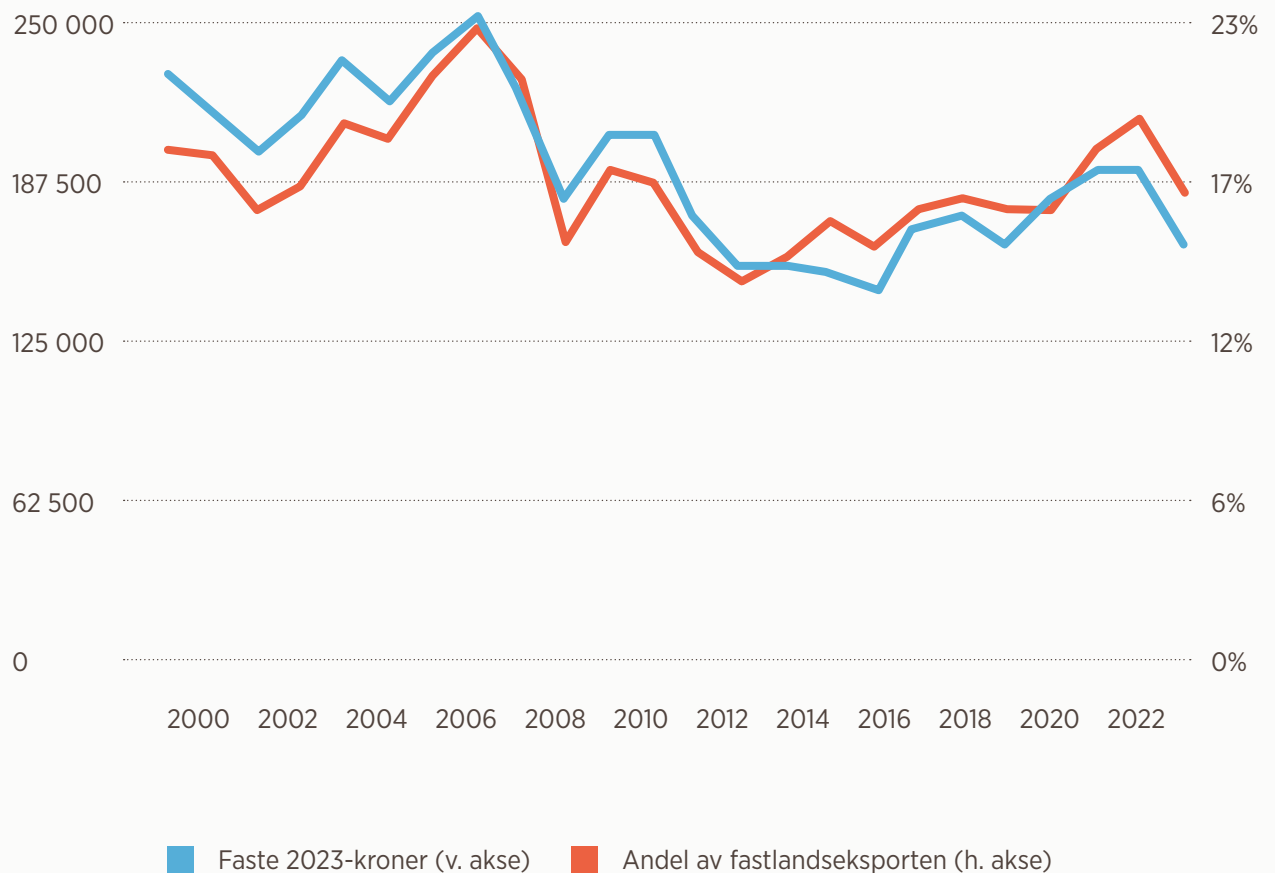
⁴ Vi forholder oss her til utenrikshandelstatistikken til SSB. Dette medfører at kraftforedlende industri her er definert som varene innenfor følgende grupper: 17 Papir og papirvarer, 20 Kjemikalier og kjemiske produkter, 23 Andre ikke-metallholdige mineralprodukter, 24 Metaller. Møbelplater har vi definert mer presist gjennom HS-nomenklaturet på svært detaljert nivå. Eksport av møbelplater utgjorde i 2023 til sammen 32 millioner kroner.

⁵ Fastlandseksporten omfatter her eksport av både varer og tjenester.

⁶ Vi bruker produsentprisindeksen (PPI) for industrien samlet for å deflatere kroneverdien for eksporten fra kraftforedlende industri i perioden 2000-2023, med 2023 som omregningsår slik at vi får eksportverdi i faste 2023-kroner.

Kraftforedlende industri eksporterte varer⁴ for 183 mrd. kroner i 2023, jf. figur 0.5. Eksporten fra kraftforedlende industri utgjorde 15 prosent av den samlede fastlandseksporten.⁵ Utviklingen over tid i faste priser indikerer et relativt stabilt eksportvolum i perioden etter årtusenskiftet på mellom 150 og 200 mrd. kroner.⁶ Eksporten fra kraftforedlende industri har i perioden etter finanskrisen i 2008 hatt en fallende andel av fastlandseksporten. Fra toppen i 2008 på 23 prosent utgjør kraftforedlende industri i perioden 2014-2023 om lag 15 prosent av fastlandseksporten. Dette er til gjengjeld en betydelig høyere andel enn kraftforedlende industri utgjør av både verdiskapingen (3,0 prosent) og sysselsatte årsverk (1,3 prosent) i markedsrettet virksomhet i Fastlands-Norge i 2022. Den relativt høye eksportandelen indikerer hvor viktig kraftforedlende industri er for norsk handelsbalanse og norske inntekter når vi ser bort fra olje- og gassinntektene.

Figur 0.5 Eksport fra kraftforedlende industri (mrd. 2023-kroner, v. akse) og andel av norsk fastlandseksport (prosent, h. akse). 2000-2023.

Kilde: SSB, tabell 11009

Selskapenes betydning for norsk økonomi og arbeidsliv

Kraftforedlende industri danner utgangspunkt for en verdiskaping på 168 mrd. kroner og 94 000 årsverk. Industrien er spredt over store deler av landet og er viktige hjørnesteinsbedrifter for en rekke lokalsamfunn.

Etter hvert som norske virksomheter innenfor kraftforedlende industri har bygd store produksjonsenheter, er det utviklet kunnskaps- og produksjonsmessige fortrinn i globale markeder. Kraftforedlende industris betydning for norsk økonomi og arbeidsliv er større enn omfanget av de enkelte virksomhetene i seg selv. Virksomhetene har også betydelige innkjøp fra andre næringer, som både er en forutsetning for produksjonen i kraftforedlende industri, og som gir markedsmuligheter for deres leverandører.

I det videre beskriver vi først de samlede ringvirkningene av kraftforedlende industri i Norge, før vi tar for oss resultater som følger direkte fra produksjonen i Norge, indirekte gjennom innkjøp fra underleverandører i Norge og virkninger som følger av de ansattes bruk av lønnsinntekter samt offentlig tjenestekonsum fra skatteinntekter. Verdiskapingen som oppstår direkte gir altså grunnlag for betaling til ansatte i kraftforedlende industri og hos leverandører, til eiere og til samfunnet i form av skatter og avgifter. De ansattes inntekter brukes til kjøp av alle typer varer og tjenester de ansatte trenger, noe som igjen gir behov for produksjon av disse varene og tjenestene.

168 mrd. kroner

94 000 årsverk

All aktivitet for å opprettholde kraftforedlende industri i Norge, direkte og indirekte, kan beskrives som de økonomiske ringvirkningene av denne industrien i Norge. Ringvirkningene som presenteres i dette notatet er ringvirkninger i Norge hvor vi hensyntar kjøp av varer og tjenester i de fem ulike delene av kraftforedlende industri. Ringvirkninger som følger av råvareproduksjon i utlandet (import av råvarer), utenlandsk forbruk av lønnsinntekt, eierinntekter til utenlandske eiere mv. er ikke en del av våre beregninger. Se nærmere forklaring i vedlegg. Tekstboks A utdyper noen sentrale begreper.

Kraftforedlende industri skaper direkte og indirekte ringvirkninger i tillegg til det vi omtaler som konsumvirkninger. Direkte virkninger omfatter produksjon av en rekke ulike produkter fra de fem ulike delene av kraftforedlende industri.

De indirekte virkningene består av leverandører av varer og tjenester til den direkte aktiviteten, samt deres leverandører i fem ledd totalt. Også dette er aktivitet som skjer i Norge da vi hensyntar import av råvarer og tjenester.

Verdiskapingen som genereres direkte og indirekte representerer en inntektsøkning til arbeidstakere og offentlig forvaltning som skaper en konsumvirkning. Arbeidstakernes inntekt anvendes til konsum og øker verdiskaping og sysselsetting i lokalt næringsliv (eksempelvis innenfor dagligvarehandel, servering og offentlige tjenester). I tillegg bidrar skatteinntektene (herunder personskatt, selskapsskatten, arbeidsgiveravgift og utbytteskatt) og utbytte til offentlig forvaltning i verdikjeden med en finansiering av offentlig budsjetter (tjenestetilbud) som igjen gir en konsumeffekt.

Ringvirkninger uttrykkes som sysselsatte årsverk som kreves i produksjonen av nevnte produkter fra kraftforedlende industri, både direkte, indirekte og gjennom produksjon av konsumvarer og tjenester.

I tillegg uttrykkes ringvirkninger som verdiskaping (inntekt); den økonomiske merverdien kraftforedlende industri skaper for samfunnet. Den økonomiske merverdien defineres som verdien som skapes gjennom bruk av arbeidskraft og kapital. Mer konkret defineres verdiskaping som summen av driftsresultat og lønnskostnader.

Verdiskaping på 168 mrd. kroner og 94 000 årsverk med utgangspunkt i kraftforedlende industri

Direkte og indirekte virkninger fra kraftforedlende industri utgjorde om lag 168 mrd. kroner i 2022 og 94 000 årsverk, jf. Figur 0.1 og figur 0.2. De direkte virkningene består av verdiskapingen i alle virksomheter som inngår i de fem ulike delene av kraftforedlende industri, herunder aktører som Huntonit, Borregaard, Glencore, Hydro, Norske Skog, Boliden mv.

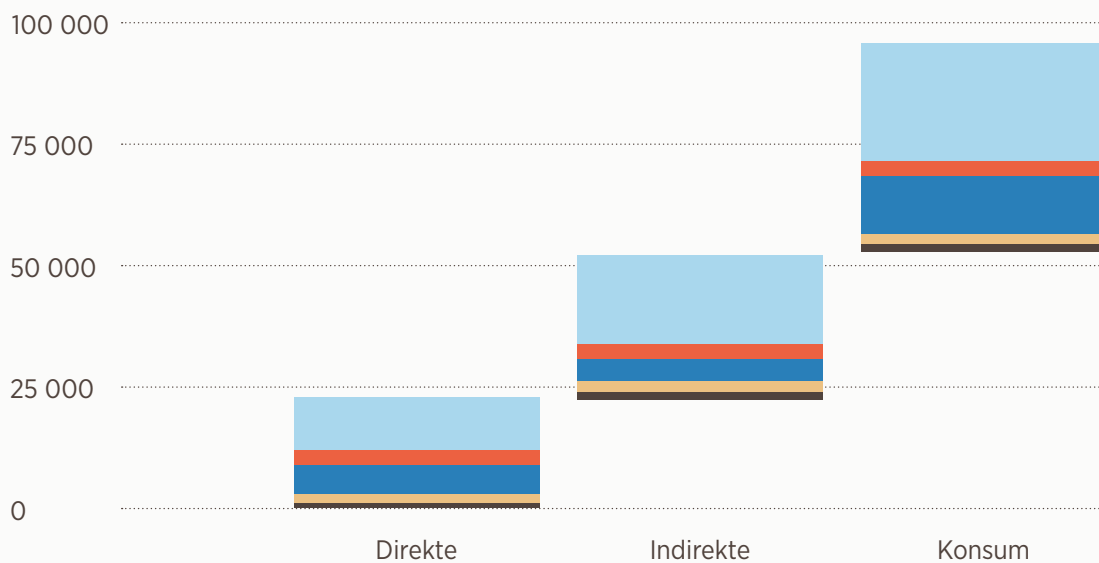
De indirekte virkningene består både av aktører som leverer varer og tjenester direkte til de fem delene av kraftforedlende industri og disse leverandørenes leverandører. I alt hensyntar vi fem runder med indirekte leveranser.

Konsumvirkninger følger av det lokale konsumet fra den direkte og indirekte sysselsettingen. Konsumvirkningene er knyttet til dagligvarekonsum, kjøp av frisør- og biltjenester mv. samt bruk av offentlige tjenester som barnehager, skole og helse. En andel av konsumvirkningene består også av skatte- og avgiftsinntekter som finansierer offentlige budsjetter. Omfanget av skatter og avgifter i verdikjeden drøftes nærmere i eget kapittel.

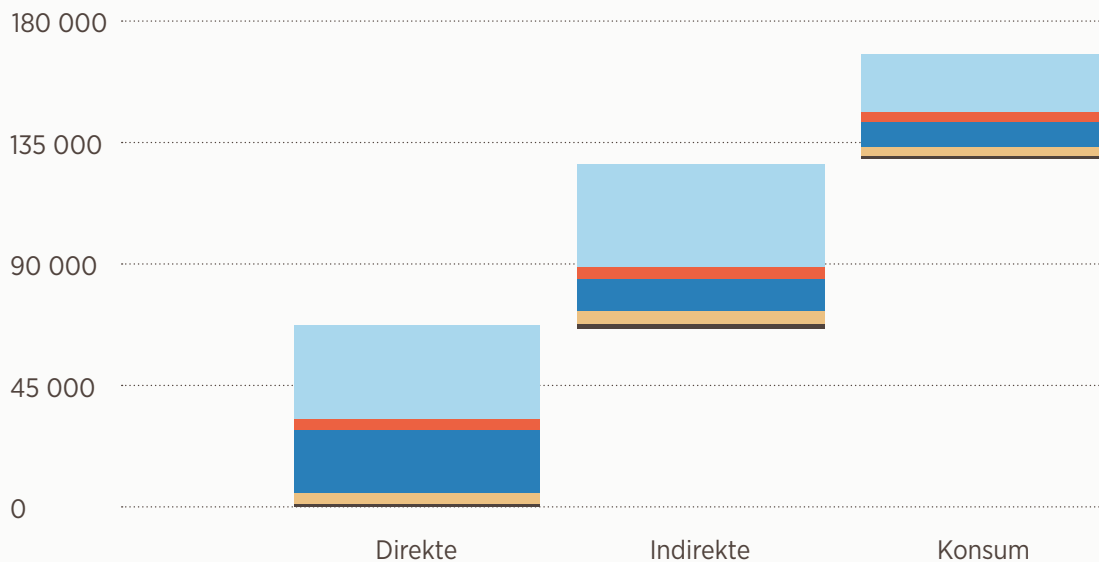

Foto: Narrativ

Figur 0.6 Økonomiske ringvirkninger fra kraftforedlende industri. Tusen årsverk.

Figur 0.7 Økonomiske ringvirkninger fra kraftforedlende industri. Verdiskaping, mrd. kroner.

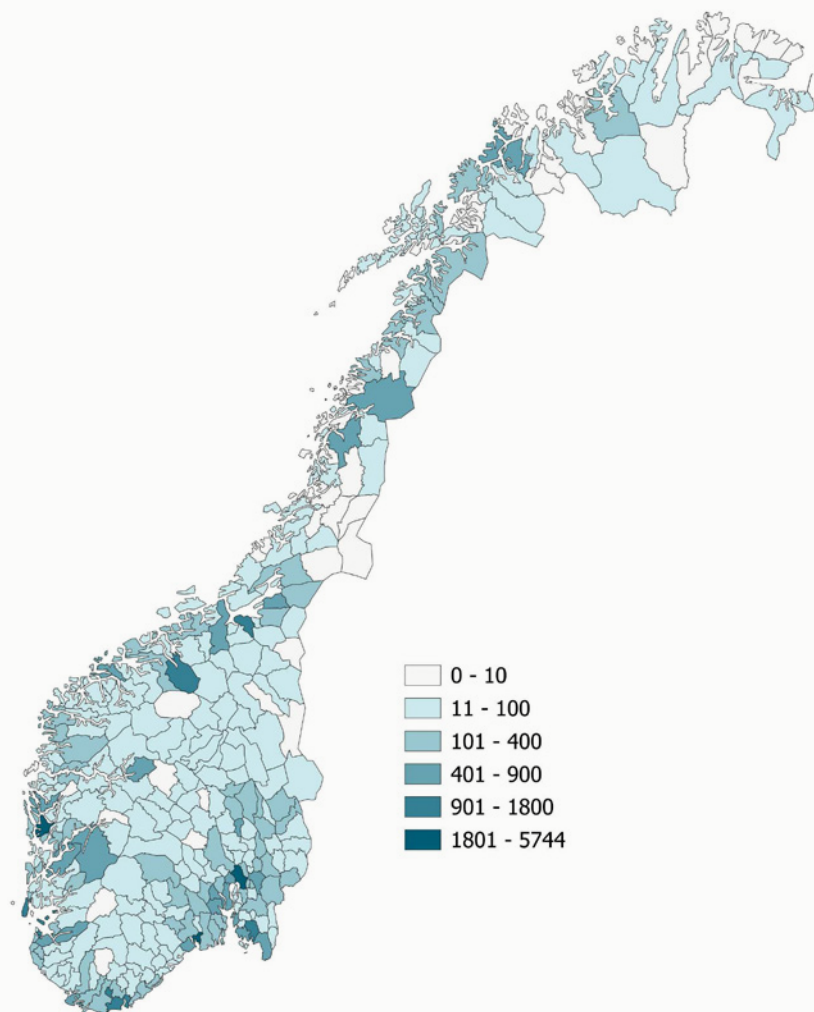
- Bygnings- og møbelplater av tre
- Papir og papirvarer
- Kjemiske råvarer
- Sement, kalk og gips
- Metaller

Kilde: SØA

De økonomiske ringvirkningene fra kraftforedlende industri sprer seg over store deler av landet og er særlig viktig for regionene, inkludert omlandet, hvor de store produksjonsanleggene er lokalisert, jf. Figur 0.3.

I alt 218 kommuner har verdiskaping på mer enn 50 mill. kroner direkte eller indirekte knyttet til kraftforedlende industri i 2022, altså 61 prosent av alle kommuner. Tilsvarende har 294 kommuner mer enn ti årsverk sysselsatt direkte eller indirekte i kraftforedlende industri, altså 83 prosent av alle kommuner.

Figur 0.8 Direkte og indirekte økonomiske virkninger fra kraftforedlende industri. Sysselsatte årsverk, 2022.

Direkte virkninger

Den direkte verdiskapingen fra kraftforedlende industri består av driftsresultat og lønnskostnader. I 2022 var den direkte verdiskapingen fra kraftforedlende industri på 68,3 mrd. kroner. Kraftforedlende industri sysselsatte i overkant av 22 000 årsverk direkte.

Absolutt størst andel av den direkte aktiviteten, både målt i verdiskaping og sysselsetting, skjer i metallindustrien og herunder aluminiumsproduksjon.

Indirekte virkninger

Innkjøp fra norske underleverandører gir grunnlag for de indirekte virkningene. Innkjøpene representerer en verdiskaping i Norge på 60,7 milliarder kroner (fordelt på totalt fem runder med vare- og tjenestekjøp). De indirekte sysselsettingsvirkningene i Norge beregnes til 31 200 årsverk.

De største innkjøpene til kraftforedlende industri er fra leverandører av kraft. Forøvrig er det betydelige kjøp av kunnskapsbasert tjenesteyting, petroleum inkl. boring samt maskin- og teknologiindustri. Figur 0.9 indikerer også betydelige innkjøp fra 'øvrige næringer', som her inkluderer husholdningsrettede tjenester og offentlige tjenester. Årsaken til at denne blir såpass stor er at aggregatet inkluderer engroshandel med varer til industriproduksjon.

Figur 0.9 Fordeling av indirekte virkninger fra kraftforedlende industri per næring, 2022. Mill. kroner.

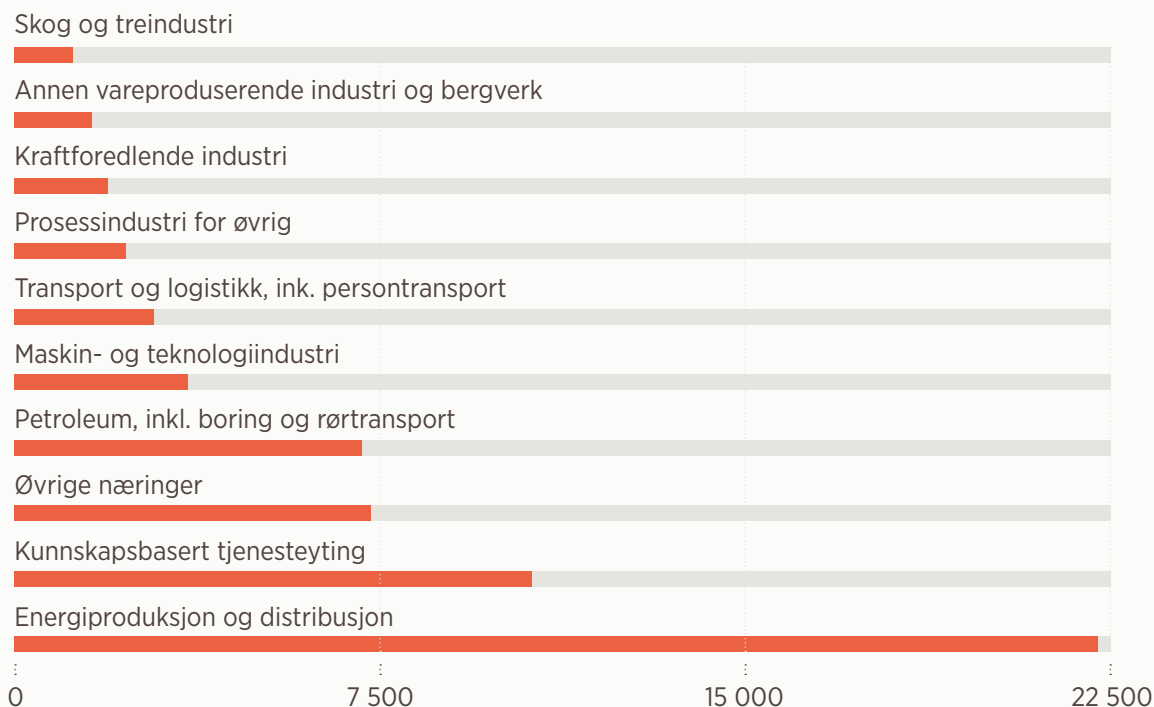

Foto: Byggma Group

Konsumvirkninger

Verdiskaping direkte og indirekte gir inntekt til arbeidstakerne (lønn) og bedriftseiere (overskudd) samt offentlig forvaltning (skatt).⁷ Konsumvirkningene oppstår primært ved at de ansatte anvender lønnen i lokalt næringsliv (vare- og tjenestekjøp). Konsumvirkningene beregnes til 39 milliarder kroner i verdiskaping og 41 000 årsverk med utgangspunkt i den direkte og indirekte aktiviteten fra kraftforedlende industri i 2022.

Konsumvirkningene følger en annen dynamikk enn de direkte og indirekte virkningene ved at de typisk oppstår innenfor husholdningsrettede tjenester. Husholdningsrettede tjenester inkluderer for eksempel handel (både dagligvare- og faghandel), offentlige tjenester (både administrasjon, helse og omsorg og utdanning), byggetjenester og servering.

Kommunen får økte skatteinntekter som finansierer kommunal tjenesteproduksjon. Konsumvirkningene knytter seg derfor til hvor lønnsinntektene bor. Konsumvirkningene tilfaller både vertskommuner for produksjonsenhetene så vel som omlandet. Konsumvirkningene trekkes i prinsippet mot de direkte og indirekte sysselsatte sitt bosted. Både sysselsatte og leverandører er lokalisert i og rundt produksjonsenhetene i kraftforedlende industri, slik at konsumvirkningene får et relativt stort geografisk nedslagsfelt.

⁷ Vi beregner ikke konsumvirkninger av kapitalinntekter som følger av stor usikkerhet rundt hvor mye som tilfaller eiere i og utenfor Norge samt hvor, når og hva kapitalinntektene anvendes til. Se nærmere diskusjon av dette i vedlegg.

Skatteforpliktelser

Kraftforedlende industri bidrar etter våre beregninger med om lag 44,7 mrd. kroner i skatteforpliktelser for 2022. Skatteforpliktelsene består av inntektsskatt, selskapsskatt og arbeidsgiveravgift fra selskapene i kraftforedlende industri og deres leverandører. I tillegg inkluderes utbytte til offentlig forvaltning samt utbytteskatt på utbytte utbetalt til norske kapitaleiere fra kraftforedlende industri.

Deler av inntektene som skapes av kraftforedlende industri tilfaller resten av samfunnet i form av skatt og utbytte til offentlig forvaltning. En måte å vise omfanget av dette på er å se på hvor mye skatt inntektsstrømmene til kapitaleiere og lønnsinntakere skaper, samt skatt på bruk av arbeidskraft. Vi ser dermed bort fra skatt på formue og eiendomsskatt som kapital-eierne (eventuelt) betaler som er to eksempler på beholdningsskatter. Merk også at vi her snakker om beregnede skatteforpliktelser og ikke innbetalt skatt for et enkelt år. Altså, våre beregninger anskueliggjør skatteforpliktelsen som oppstår fra driften i industrien i 2022. Denne skatteforpliktelsen behøver ikke innbetales i 2022 som følger av tidligere fremførbare underskudd og andre plasseringer som vil redusere eller øke faktisk innbetalt skatt for 2022.

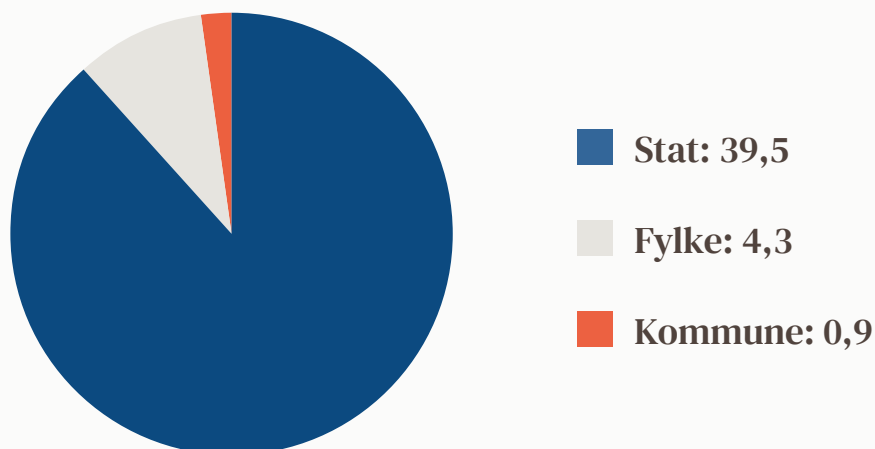
Tabell 1 oppsummerer beregnede skatteforpliktelser direkte og indirekte knyttet til kraftforedlende industri, som beløp seg til 44,7 mrd. kroner i 2022. Skatteforpliktelser direkte og indirekte knyttet til kraftforedlende industri består av tre skattesubjekter: selskapene, kapital-eierne og lønnsinntakere. Vi ser ikke på naturressursskatt, som vil komme i tillegg om det skulle gjøres en fullstendig kartlegging av selskapenes skatteforpliktelser direkte og indirekte (spesielt siden enkelte selskaper har egen kraftproduksjon). Vi ser heller ikke på merverdiavgift, hverken av produktene selskapene selger i Norge eller de varer og tjenester selskapene eller lønnsinntakere kjøper.

Skatteforpliktelsene har ulike skattekreditorer: stat, fylke og/eller kommune. En andel av skatteinntektene til staten blir så overført tilbake til kommunene gjennom frie inntekter og øremerkede midler (kommunenes inntektssystem).⁸ Skattekreditor for selskapsskatten og arbeidsgiveravgift samt utbytteskatten (og -inntekten beregnet her) er staten. Inntektsskatten fordeler seg på skattekreditorer stat, fylke og kommune.

Vi ser her bort fra omfordelingen gjennom inntektssystemet, og ser kun på de samlede skattevirkningene per skattekreditor. Vi anslår at skattevirkningen fordeler seg med om lag 39,5 mrd. kroner til stat (88 prosent), 4,3 mrd. til fylkeskommunene (10 prosent) og 0,9 mrd. kroner til kommunene (2 prosent).⁹

Tabell 1 Beregnede skatteforpliktelse fra kraftforedlende industri, 2022

	Mrd. kroner	Andel
Selskapsskatt	15.6	35%
Skatt på personinntekt	19.5	44%
Arbeidsgiveravgift	5.5	12%
Inntekter fra utbytte	4.1	9%
Totalt	44.7	100%

Figur 1.0 Beregnet skatteforpliktelse direkte og indirekte fra kraftforedlende industri 2022, per skattekreditor

⁸ Frie inntekter er en del av inntektssystemet, og utgjør omtrent 70 prosent av kommunesektorens inntekter. De frie inntektene består av skatteinntekter og rammetilskudd, og omfordeles mellom kommunene og fylkeskommunene for å utjevne forskjeller. Det er store forskjeller i skatteinntektene mellom kommunene. Det norske inntektssystemet inneholder to store utjevningmekanismer (utgiftsutjevning og inntektsutjevning) som skal bidra til at kommunene og fylkeskommunene kan gi et likeverdig tjenestetilbud til innbyggerne. I inntektsutjevningen omfordeles inntekts- og formuesskatt fra personlige skatteyttere, fra kommuner med skatteinntekter over landsgjennomsnittet (per innbygger) til kommuner med skatteinntekter under landsgjennomsnittet (per innbygger). Stortinget vedtar de statlige overføringene under behandlingen av statsbudsjettet, og dermed også hvor stor andel av skatteinntektene som skal tilfalle kommunene og fylkeskommunene. De samlede rammene for kommuneøkonomien styres med andre ord i stor grad av staten (Kommunal- og moderniseringsdepartementet, 2021).

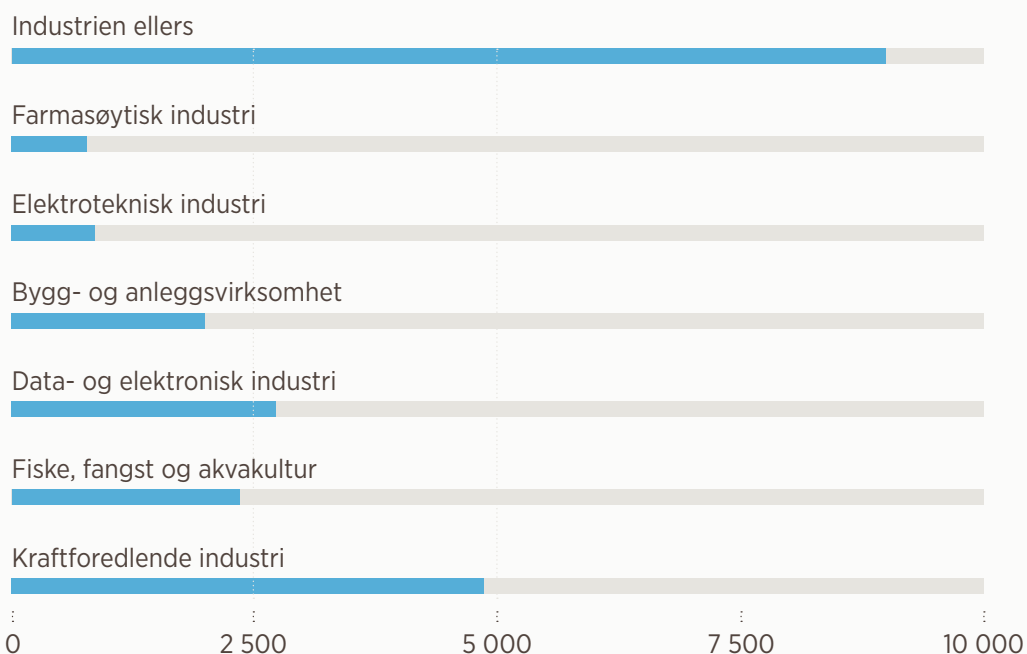
⁹ Forutsetningen som ligger til grunn for anslaget er at, etter fratrukk for arbeidsgiveravgift, går om lag 73 pst. av alle påløpte skatter og avgifter på lønnskostnadene til stat, 7 pst. til fylke og 20 pst. til kommune. Forutsetningene følger av Prop. 1 LS (2019-2020) Skatter, avgifter og toll som tabulerer påløpte skatter og avgifter i 2019 fordelt på skattekreditorer (tabell 1.6).

Det nødvendige samspillet

Helsenæringen, IT og elektronikk er kanskje det folk flest forbinder med forskning og innovasjon. I Norge har disse næringene beskjedent omfang sammenlignet med andre land, men bransjer som kraftforedlende industri er verdensledende på det å ta i bruk forskning og utvikle nye løsninger og produkter.

Skiftende regjeringer og stortingsflertall har de siste tiårene hatt som ambisjon om at næringslivet skal øke innsatsen på FoU og innovasjon. Noe av utfordringen blir beskrevet som å handle om næringsstruktur. Bransjer som farmasøytisk industri og data- og elektronikkindustri er blant de som oftest knyttes til FoU og innovasjon. I Norge utgjør selskaper i disse næringene en relativt liten del av norsk næringsliv. Noen av de større næringene i Norge som bygg og anlegg og fiskeri og akvakultur bruker bare beskjedne summer på FoU og innovasjon. Kraftforedlende industri blir ofte pekt på som å være i samme situasjon; store selskaper med liten innsats i utvikling, innovasjon og FoU. Det stemmer selvsagt ikke.

Figur 1.1 Investeringer i innovasjon, mill kroner 2020 (SSB)

Ressurser brukt på FoU og innovasjon i kraftforedlende industri utgjør omlag 35 prosent av totale FoU- og innovasjonskostnader i industrien. Selskapene i kraftforedlende industri investerer omlag dobbelt så mye i FoU og innovasjon som selskapene i farmasøytisk industri og selskapene innenfor data og elektronikk. Og sammenlignet med store næringer i fastlands-Norge som bygg og anlegg, og store eksportbransjer som fiskeri og akvakultur er situasjonen den samme.

Omtrent alt selskapene innenfor kraftforedlende industri produserer går til eksport, og samtlige selskaper er en del av en sterk global konkurranse som handler om pris, kvalitet og utvikling av nye spesialiserte produkter og tjenester. Det å redusere klimautslipp er blitt viktigere, fordi kundene krever det og fordi lavere klimautslipp ofte også betyr at selskapene bruker energi mer effektivt. Forskning og innovasjon er derfor blitt viktigere for industrien, og det har de siste +10 år vært betydelig vekst i midler brukt på forskning og innovasjon. Eksempler på dette er også investeringene som er gjort i industriell pilotering som f.eks. Hydros HalZero og Eramets CCS anlegg.

Mens mange av selskapene i hovedsak driver forskning og innovasjon for å forbedre produksjonsprosesser, er det også betydelig innsats for produktutvikling. Et eksempel er selskapet Borregaard, som har et forskningssenter med nær 90 ansatte. Omtrent 3-5 prosent av omsetningen til Borregaard går til innovasjonsarbeid. Dette har bidratt til at bedriften nå har 15 prosent av omsetningen fra produkter de ikke hadde for fem år siden.

Ofte er forsknings- og innovasjonsprosjekter knyttet opp til kunde-leverandørforhold. Dette er typiske co-development prosjekter hvor det utvikles modifiserte produkter og løsninger i samarbeid med kunder og leverandører. Industrien samarbeider gjennom klyngeorganisasjoner, og bruker det som en integrert del av sin satsing på FOU. Et eksempel er Elkems lokalisering av FoU virksomhet på Fiskaa og samhandlingen med Eyde-klyngen på Sørlandet.

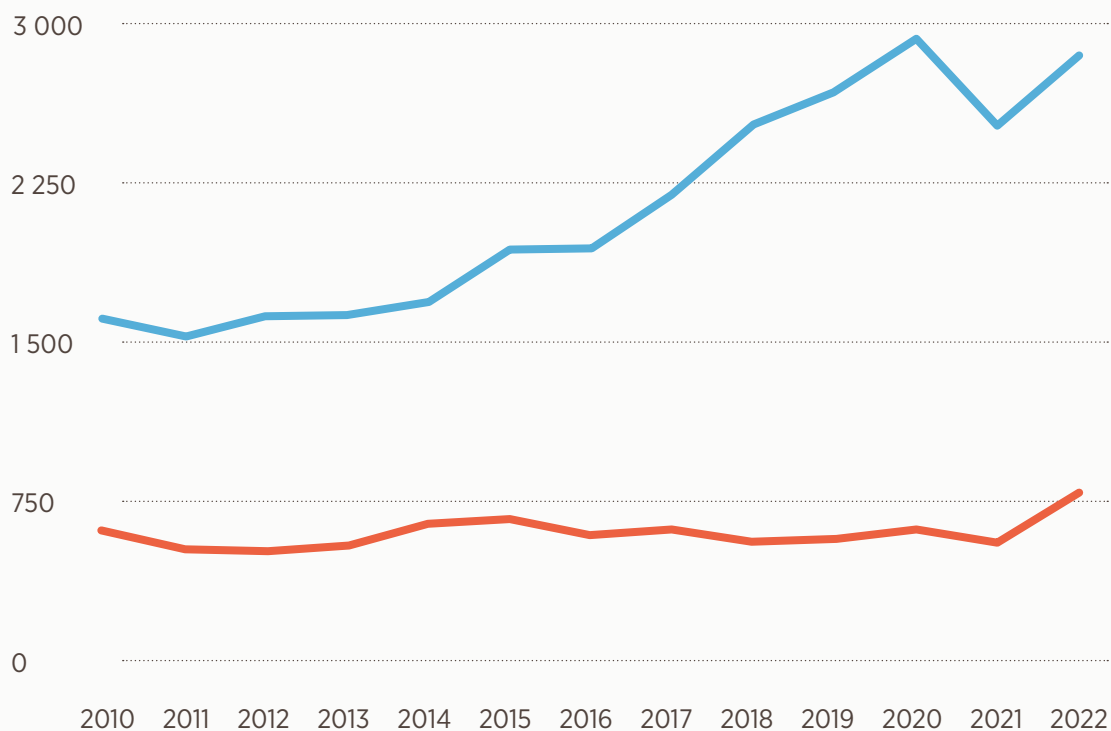
Kraftforedlende industri har et tett samarbeid med flere universiteter og kunnskapsmiljøer i Norge, og særlig NTNU og Sintef peker seg ut som viktige for industrien. Disse kan også være en inngang til internasjonale kunnskapsmiljøer. Et eksempel er prosjektet HighEFF ledet av NTNU og Sintef og med flere av de fremste kunnskapsmiljøene internasjonalt som KTH i Sverige og MIT i USA. Hensikten er å gjøre industrien mer energieffektiv og miljøvennlig, og flere av selskapene i kraftforedlende industri er med i prosjektet som aktive brukere. Andre eksempler på samarbeid er Eramets avdeling for forskning og utvikling som er lokalisert sammen med Sintef, Hydros strategiske samarbeidsavtaler med NTNU og Sintef og deltakelsen fra Elkem, Alcoa, Wacker, Eramet Norway og Finnfjord i NTNUs Senter for forskningsbasert innovasjon innenfor metallproduksjon som ble etablert i 2015. Det har også blitt etablert Forskningscenter for miljøvennlig energi med støtte fra Forskningsrådet, hvor flere av de store bedriftene deltar.

Likevel er mesteparten av forskningsinnsatsen i selskapene knyttet til de de selv gjør, og ikke kjøp av forskning fra universiteter og institutter. En grunn kan være at det å drive forskning er nær koblet til verkene og forbedringer ved disse, som på mange måter kan betraktes som selskaperens egne laboratorier og testfasiliteter.

Som figur 1.2 viser driver kraftforedlende industri selv omfattende FoU, på nærmere 3 mrd kroner i 2022. Bortsett fra pandemi-året 2021 har det også vært en solid og nokså jevn vekst, slik at sammenlignet med 2010 bruker industrien 76 prosent mer på egenutført FoU, målt i løpende kroner.

Selskapene utfører langt mer selv enn de kjøper inn av FoU fra andre. Men også innkjøpt FoU har vokst i perioden fra 2010, med 40 prosent målt i løpende kroner.

Figur 1.2 Egenutført og innkjøpt FoU, mill kroner (SSB)

■ Egenutført FoU kraftforedlende industri

■ Innkjøpt FoU

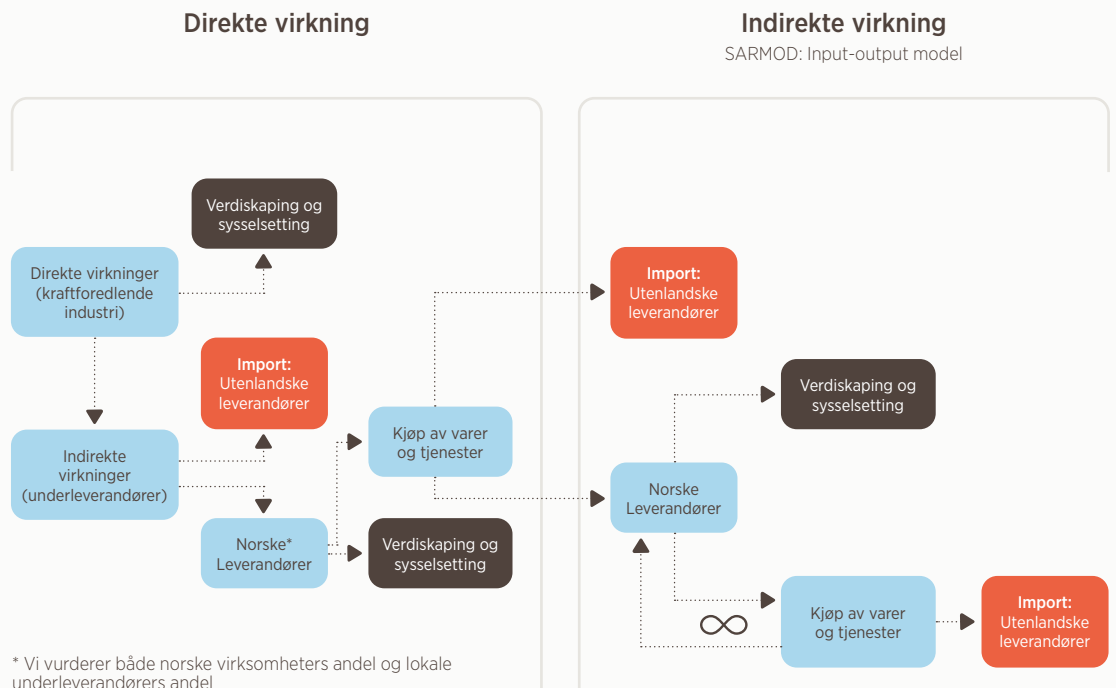
Metodevedlegg

En ringvirkningsanalyse belyser omfanget av den økonomiske aktiviteten i et prosjekt, en virksomhet eller en næring, og hvordan omfanget sprer seg utover i økonomien gjennom ringvirkninger. Omfanget illustreres gjerne som verdiskaping og sysselsetting.

Verdiskaping er den økonomiske merverdien en næringsvirksomhet skaper for samfunnet. Den økonomiske merverdien kan defineres som verdien som skapes gjennom bruk av arbeidskraft og kapital i en virksomhet. Verdiskapingen kan måles som næringsaktivitetens omsetning, fratrukket kostnader til varer og tjenester som inngår i produksjonen (produktinnsats). Resterende verdier i produksjonen blir fordelt mellom de viktigste interessentene: lønn til de ansatte, avkastning til eierne (etter skatt), skatt til kommune og stat og renter til kreditorer. Sammenhengen mellom omsetning, produktinnsats og verdiskaping er illustrert i figur A.1.

Figur a.1 er en prinsippkisse av hvordan den økonomiske betydningen av en virksomhet beregnes i en ringvirkningsanalyse. Felles for alle ringvirkningsanalyser er at virkningene deles inn i direkte virkninger, indirekte virkninger og konsumvirkninger. Videre i dette kapittelet beskriver vi overordnet hvordan vi har kartlagt og beregnet de tre typer virkningene for kraftforedlende industri.

Figur 1.3

Direkte virkninger

De direkte virkningene består av verdiskapingen og sysselsettingen i det vi definerer som kraftforedlende industri. Kraftforedlende industri er her definert som alle virksomheter innenfor følgende fem næringer fra norsk standard for næringsgruppering:¹⁰

- 16.210 – **Bygnings- og møbelplater av tre**
- 17.100 – **Papir og papirvarer**
- 20.100 – **Kjemiske råvarer**
- 23.500 + 23.900 – **Sement, kalk og gips**
- 24.100 + 24.400 + 24.500 – **Metaller**

De ulike delene av kraftforedlende industri produserer svært forskjellige produkter, og hvor noen omsettes på globale markeder og andre primært er rettet mot det innenlandske markedet. Eksempler på produkter er bygningsplater, avisepapir, kjemiske ingredienser, kunstgjødsel, sement og betong-elementer, ren aluminium og aluminiumsprodukter.

Den direkte aktiviteten beregnes ved hjelp av detaljert strukturstatistikk for næringslivet fra SSB (se tabell 12910). Statistikken er basert på regnskapstall for alle foretak og bedrifter og siste tilgjengelige årgang er 2022. Dermed tar også våre beregninger utgangspunkt i året 2022. I ringvirkningsstudien benytter vi oss av sysselsatte årsverk, lønnskostnader og brutto driftsresultat for å definere den direkte økonomiske aktiviteten. Verdiskaping defineres derfor her som summen av lønnskostnader og driftsresultatet per næring, og summen av de fem ulike delene for å si noe om helheten av kraftforedlende industri.

Den direkte aktiviteten fordeles geografisk i henhold til sysselsettingen i de aktuelle næringene etter arbeidstakers bostedskommune. Dette gjør at vi hensyntar pendling internt i bo- og arbeidsmarkedsregionene hvor produksjonsenhetene er lokalisert. Vi mener dette gir et mest mulig riktig bilde av den geografiske spredningen av aktiviteten knyttet til kraftforedlende industri direkte.

¹⁰ Norsk standard for næringsgruppering (SN2007) bygger på EUs tilsvarende standard (NACE Rev.2) som er regulert i en egen rådsforordning. Standarden er felles for alle land innenfor EØS.

Indirekte virkninger

Kraftforedlende industri etterspør varer og tjenester fra underleverandører. Disse underleverandørene etterspør i sin tur varer og tjenester fra sine underleverandører. Det er dette vi omtaler som indirekte virkninger. Ringvirkningsmodellen beregner indirekte virkninger for i alt fem runder med underleverandører.

Vi utnytter SSBs strukturstatistikk for å identifisere de samlede vare og tjenestekjøp per av de fem ulike delene av kraftforedlende industri. Dette gir oss den samlede impulsen (etterspørselen) kraftforedlende industri retter mot øvrige deler av norsk økonomi.

I neste steg utnytter vi Nasjonalregnskapets kryssløpstabeller (tilgang og anvendelsestabeller) for å si noe om hvilke deler av norsk næringsliv hver av de fem delene av kraftforedlende industri retter sin etterspørsel mot. Altså, vi identifiserer hvilke næringer hver av de fem delene, og kraftforedlende industri som sådan, kjøper varer og tjenester fra.

Videre hensyntar vi at deler av etterspørselen rettes mot leverandører i utlandet. Også her benyttes sammenhengene fra Nasjonalregnskapet og er unik for det enkelte produkt eller tjeneste som etterspørres. Basert på tidligere erfaringer og litteraturstudier gjøres det noen justeringer, blant annet for kjøp av råvarer til aluminiumsproduksjon. Her oppjusteres importandelen da vi vet at bauxitt og alumina i all hovedsak importeres til Norge. Vi har da identifisert kraftforedlende industris kjøp av varer og tjenester fra norske leverandører i fem ledd fordelt på næringer.

Til slutt gjøres det en viktig korrigerende av internleveranser i hver av de fem næringene samt mellom de fem næringene som til sammen utgjør kraftforedlende industri. Vi vet fra tidligere studier av blant annet aluminiumsindustrien at det skjer betydelige kjøp av varer og tjenester mellom selskapene i samme næring. Nasjonalregnskapets kryssløpstabeller indikerer også det samme. Vi korrigerer denne typen internleveranser i kraftforedlende industri ved å fjerne etterspørselen (impulsen) mellom de fem næringene og internt i den enkelte næring. Dette gjør at vi ikke overvurderer det økonomiske omfanget av kraftforedlende industri. Overvurderingen som korrigeres henger sammen med at dersom en næring leverer halvfabrikata til en annen, så vil varekjøpet representere en indirekte virkning (etterspørselsimpuls i økonomien). Samtidig representerer salget av det ferdige produktet en verdiskaping og et sysselsettingsbehov i det som er den direkte aktiviteten, som vil telles dobbelt om leveransen ikke korrigeres.

Etter korrigeringene som er nevnt over står vi igjen med en etterspørselsimpuls for hver av dem fem delene av kraftforedlende industri. Denne etterspørselsimpulsen legges så inn i SØAs ringvirkningsmodell SARMOD som beregner fem runder med videre etterspørsel (vare- og tjenestekjøp) i økonomien. Da står vi igjen med alle de indirekte virkningene fordelt på ulike typer av næringer som sier noe om hvor etterspørselen fra kraftforedlende industri retter seg.

Samfunnsøkonomisk Analyses RingvirkningsMODell (SARMOD) ble utviklet i 2011 i forbindelse med et oppdrag for Olje- og energidepartementet. Siden den gang har modellen blitt videreutviklet og benyttet i en lang rekke prosjekter, med både offentlige og private oppdragsgivere. Ringvirkningsmodellen er bygd opp med utgangspunkt i Nasjonalregnskapet fra Statistisk sentralbyrå. Tre sentrale størrelser som danner utgangspunkt for modellen, er:

Produksjon: Verdien av varer og tjenester fra innenlandsk produksjonsaktivitet (markedsrettede virksomheter).

Produktinnsats: Verdien av anvendte innsatsvarer og -tjenester i innenlandsk produksjonsaktivitet.

Bruttoprodukt: Økonomisk merverdi (verdiskaping) opptjent gjennom innenlandsk produksjonsaktivitet i en næring eller sektor, avledet og definert som produksjon minus produktinnsats.

Oppbygningen av en kryssløpsmodell

Aktiviteten til en virksomhet eller næring skaper økonomisk aktivitet (produksjon).

Produksjonen i virksomheten/næringen fører både til verdiskaping i den enkelte virksomhet/næring, men også til etterspørsel etter nye varer og tjenester fra sine underleverandører. Produksjonen i norsk fastlandsøkonomi består altså av verdiskaping (bruttoprodukt) og produktinnsats:

Produksjon = bruttoprodukt + produktinnsats

I en ringvirkningsanalyse omtaler vi bruttoproduktet i første steg som «direkte virkning», mens produktinnsatsen virksomheten/næringen etterspør representerer en ny impuls til økonomien, og gir opphav til mer verdiskaping hos underleverandører (det vi kaller indirekte virkninger):

Produktinnsats = Produksjon hos norske leverandører + import

De fleste norske bedrifter etterspør varer og tjenester både fra norske leverandører og fra utenlandske leverandører (import). Ringvirkningsmodellen bruker nasjonalregnskapets kryssløp til å beregne en gitt produksjon til leveranser og verdiskaping hos underleverandører, og videre til underleverandørens underleverandører, etc. For å fastsette leveranser og underleveranser benytter vi SSBs tilgang- og anvendelsestabeller 1500 og 1600 fra nasjonalregnskapet. Tabell 1600 viser hvilke produkter de ulike næringene etterspør i sin produksjon (input), mens tabell 1500 viser hvilke næringer som produserer de ulike type produktene og hvor stor andel som er import. Modellen beregner verdiskaping fra underleveranser i fem ledd.

Foto: Dag Jensen

Vi fordeler de indirekte virkningene ned på kommunenivå. Vi tar utgangspunkt i hver delnæring sine samlede indirekte virkninger (alle fem runder) per næring. Altså, alle indirekte virkninger fordelt på alle næringer. Videre fordeles de indirekte virkningene per næring etter den næringens geografiske fordeling. Den geografiske fordelingen vi bruker er sysselsetting etter bosted, på samme måte som for de direkte virkningene. Sysselsettingsfordelingen hentes fra SSBs registerbaserte sysselsettingsstatistikk.

Vår metodiske tilnærming undervurderer trolig oppbyggingen av spesialiserte leverandørmiljøer i og rundt kommunene med spesialisert industriproduksjon som det her er snakk om. De indirekte virkningene spres dermed noe mer jevnt utover norske kommuner enn det som trolig er tilfellet. Dersom vi kunne sett på spredningen per produksjonsenhet og samtidig hensyntatt den geografiske avstanden i tillegg til den næringsmessige fordelingen per kommuner ville vi trolig fått et mer presist bilde.

Konsumvirkninger

I ringvirkningsanalyser beregnes konsumvirkninger dersom et tiltak eller en impuls påvirker inntekten i et geografisk avgrenset område. Verdiskapingen som genereres direkte og indirekte (som drøftet over) er en inntektsøkning til arbeidstakere og kapitaleiere. Både arbeidstaker og kapitaleiere anvender inntekten til konsum og investeringer. Primært beregnes konsumvirkningene med utgangspunkt i inntektene (verdiskapingen) til de sysselsatte i kraftforedlende industri (direkte virkninger) og deres underleverandører (indirekte virkninger). Konsumet øker verdiskaping i lokalt næringsliv. Det genereres konsumvirkninger også av skatteinngang.

Vi avgrenser det meste av anvendelsen av overskuddene i industrien når det gjelder konsumvirkningene. Overskuddene som genereres direkte og indirekte fra kraftforedlende industri får en anvendelse i form av utbytte til eiere, overføring til selskapets egenkapital eller reinvesteringer. Usikkerhet knyttet til hvem eierne er, hvor de bor, hva de bruker eventuelle kapitalinntekter til og når de bruker inntekten, gjør at vi ser bort fra eventuelle konsumeffekter i denne ringvirkningsanalysen med utgangspunkt i kapitalinntekter. Like fullt gjør vi en beregning av utbetalte utbytter til offentlig forvaltning da dette er en inntekt som tilfaller norske myndigheter og som videre finansierer offentlige budsjetter. Se nærmere forklaring av beregning av utbetaling av utbytte og utbytteskatt i redegjørelse av skatteforpliktelser under.

Konsum av lønnsinntekter

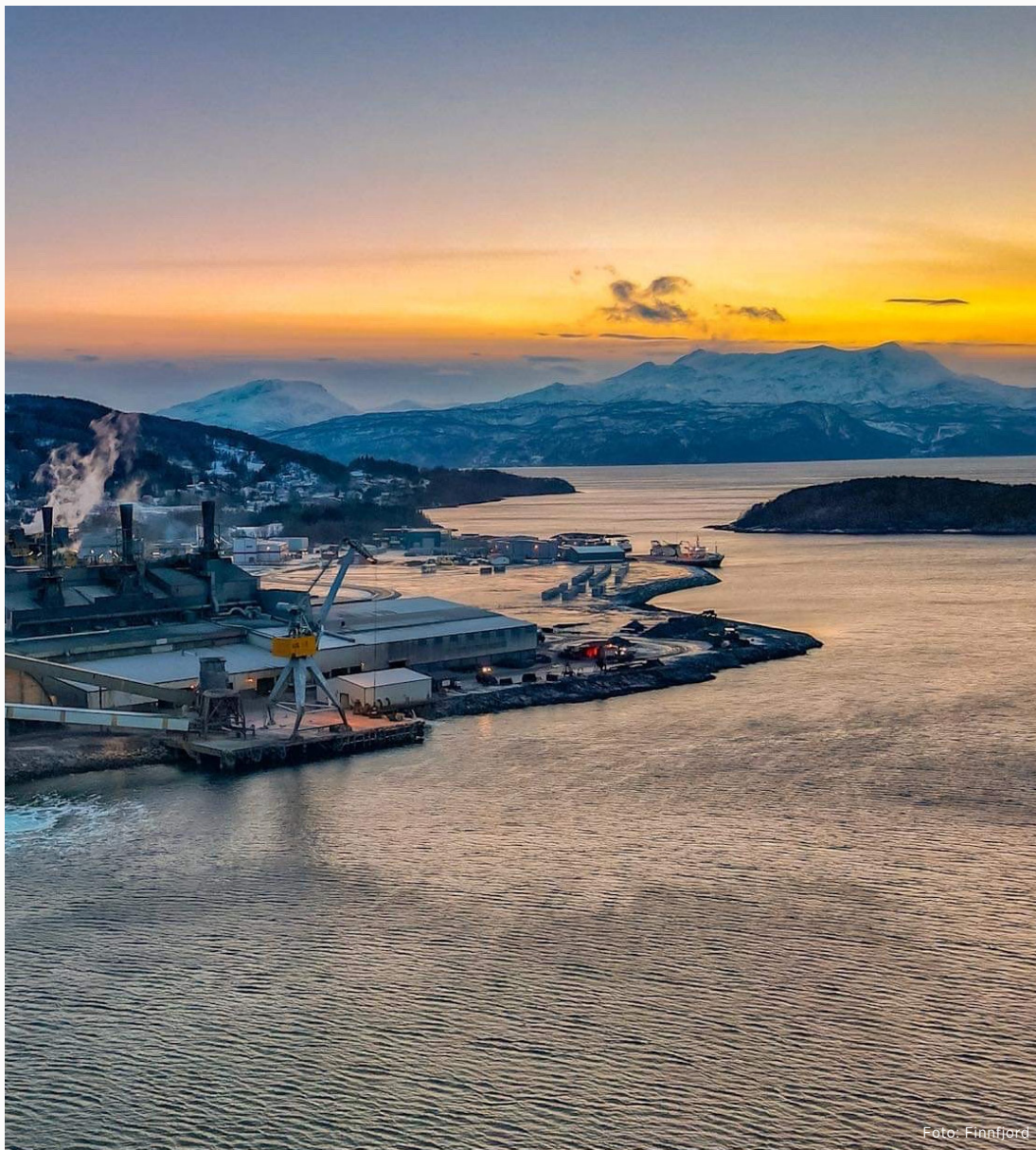
Arbeidstakere mottar lønn som anvendes til konsum av varer og tjenester i lokalsamfunnet og på reise. Vi legger til grunn et forbruksmønster i tråd med SSBs økonomiske analyser 2023-3 Konjunkturtendensene. Forbruket baseres på netto lønnsinntekt, altså lønn etter skatt. Personskatten har bostedskommunen som skattekreditor og definerer dermed konsumvirkningen til kommunen som vi redegjør for nærmere under.

Vi legger til grunn at om lag en firedel av lønnsinntekten anvendes til konsum (eller sparing) i utlandet. Resterende lønnsinntekt anvendes til konsum av varer og tjenester lokalt, som dagligvarer, frisør og andre servicetjenester, helsetjenester, utdanning, barnehage mv.

Det kreves en arbeidsinnsats (årsverk) og det skapes en inntekt (verdiskaping) fra konsum av lønnsinntekter lokalt i næringer som dagligvarehandel, personlig tjenesteyting og offentlig tjenesteyting. Årsverkene og verdiskapingen som stammer fra konsum av lønn fordeles geografisk i henhold til den geografiske fordelingen av de direkte og indirekte virkningene.

Skatteinngang finansierer offentlige budsjetter

Offentlig forvaltning mottar skatteinntekter direkte og indirekte fra kraftforedlende industri. Skatteinngangen består av selskapsskatt på overskudd, personskatt og arbeidsgiveravgift på lønnsinntekter samt utbytteskatt og utbetalt utbytte i dette tilfellet.

Skatteinngangen finansierer offentlig tjenesteproduksjon både på nasjonalt og kommunalt nivå (gjennom inntektssystemet og direkte fra personskatten). Vi regner ikke på eiendoms- skatt eller naturressursskatt eller andre beholdningsskatter slik at den samlede skatteinngangen trolig undervurderes noe her.

Våre beregninger legger til grunn at skatteinngang anvendes til å finansiere offentlig administra- sjon, utdanning og helse og omsorgstjenester, politi og brannvesen mv. Se nærmere forklaring av beregning av skatteforpliktelsene under. Produksjonen av de offentlige tjenestene medfører også en verdiskaping og sysselsettingsbehov som her utgjør konsumvirkningene sammen med virkningene fra konsum av lønnsinntekter drøftet over.

Beregning av skatteforpliktelse

Deler av inntektene som skapes av kraftforedlende industri tilfaller resten av samfunnet i form av skatt og utbytte til offentlig forvaltning. Deler av verdiskapingen som skapes direkte og indirekte fra kraftforedlende industri er altså skatteforpliktelser fra lønsmottakere og selskaper til offentlig forvaltning.

Skatteforpliktelser direkte og indirekte knyttet til kraftforedlende industri består av tre skatte-subjekter: selskapene, kapitaleierne og lønsmottakerne. Vi ser ikke på naturressursskatt, som vil komme i tillegg om det skulle gjøres en fullstendig kartlegging av selskapenes skatteforpliktelser direkte og indirekte (spesielt siden enkelte selskaper har egen kraftproduksjon). Vi ser heller ikke på merverdiavgift, hverken av produktene selskapene selger i Norge eller de varer og tjenester selskapene eller lønsmottakerne kjøper.

Skatteforpliktelsen til selskapsskatten beregnes til 15,6 mrd. kroner i 2022. Selskapene betaler selskapsskatt på 22 prosent av overskuddet. Selskapsskatten utgjorde 35 prosent av den beregnede skatteforpliktelsen for kraftforedlende industri.

I tillegg betaler selskapene arbeidsgiveravgift på utbetalt lønn.¹¹ Skatteforpliktelsen fra arbeidsgiveravgiften anslås til 5,5 mrd. kroner i 2022. Arbeidsgiveravgiften utgjorde slik 12 prosent av samlet skatteforpliktelse fra kraftforedlende industri i 2022.¹²

Inntekter fra utbytte beregnes til totalt 4,1 mrd. kroner i 2022. Inntektene inkluderer utbetalt utbytte til offentlig forvaltning (anslått til totalt 1,2 mrd. kroner) samt utbytteskatten norske kapitaleiere betaler på utbetalt utbytte (anslått til 2,9 mrd. kroner). Vi ser ikke på eventuell utbytteskatt fra de indirekte berørte virksomhetene. Våre beregninger hensyntar ikke skjermingsfradraget, slik at utbytteskatten trolig overvurderes noe.

¹¹ Arbeidsgiveravgiften er en avgift som norske arbeidsgivere betaler på lønnskostnader til sine ansatte. Satsen varierer etter geografisk sone og er ment å utjevne økonomiske forskjeller mellom regioner. For 2024 gjelder følgende satser: 14,1 % (sone 1), 10,6 % (sone 1a), 7,9 % (sone 2), 6,4 % (sone 3), 5,1 % (sone 4) og 0 % (sone 5). Enkelte bransjer og ordninger kan også ha reduserte satser eller fritak.

¹² Gjennomsnittet tar utgangspunkt i en årslønn på 500 000 kroner og full sats på arbeidsgiveravgiften (14,1 prosent). Dette medfører at innbetalt arbeidsgiveravgift på lønn og pensjon utgjør 12 prosent av de samlede lønnskostnadene for selskapene (lønnskostnadene inkluderer i tillegg til lønn og arbeidsgiveravgift også pensjonsutbetalinger og forsikring).

©Hydro, Foto: Narrativ

Beregning av skatteforpliktelsen og inntektene fra utbytte tar utgangspunkt i samlet utbetalt utbytte fra norske aksjeselskaper i 2022 på i overkant av 724 mrd. kroner i utbytte i 2022 (se SSB Tabell: 07322). Av dette utbyttet anslår vi at 1,5 prosent stammer fra kraftforedlende industri som følger av at dette er verdiskapingsandelen kraftforedlende industri står for samme år. Videre hensyntar vi at 18 prosent utbetales til kapitaleiere ikke bosatt i Norge, og at 11 prosent utbetales til offentlig forvaltning. Dette gir en direkte inntektsstrøm fra kapital-krevende industri til offentlig forvaltning på i alt 1,2 mrd. kroner for 2022. Samlet utbetalt utbytte fra kraftforedlende industri anslås dermed til 10 864 mill. kroner, hvorav 7 700 utbetales til private aksjeeiere i Norge. Det betales 37,8 prosent utbytteskatt, som tilsier en skatteforpliktelse på i overkant av 2,9 mrd. kroner fra kraftforedlende industri i 2022.

Personskatten direkte og indirekte knyttet til kraftforedlende industri i 2022 utgjorde 19,5 mrd. kroner, jf. Tabell 1. Vi tar her utgangspunkt i utbetalte lønnskostnader fra industrien og de indirekte berørte selskapene og legger til grunn at personskatten utgjør 43 prosent av utbetalte lønnskostnader.

Skatteforpliktelsene med utgangspunkt i kraftforedlende industri er i realiteten større enn det vi beskriver i dette kapitlet, da vi ikke beregner skattevirkningene av de indirekte virkningene eller konsumvirkningene.

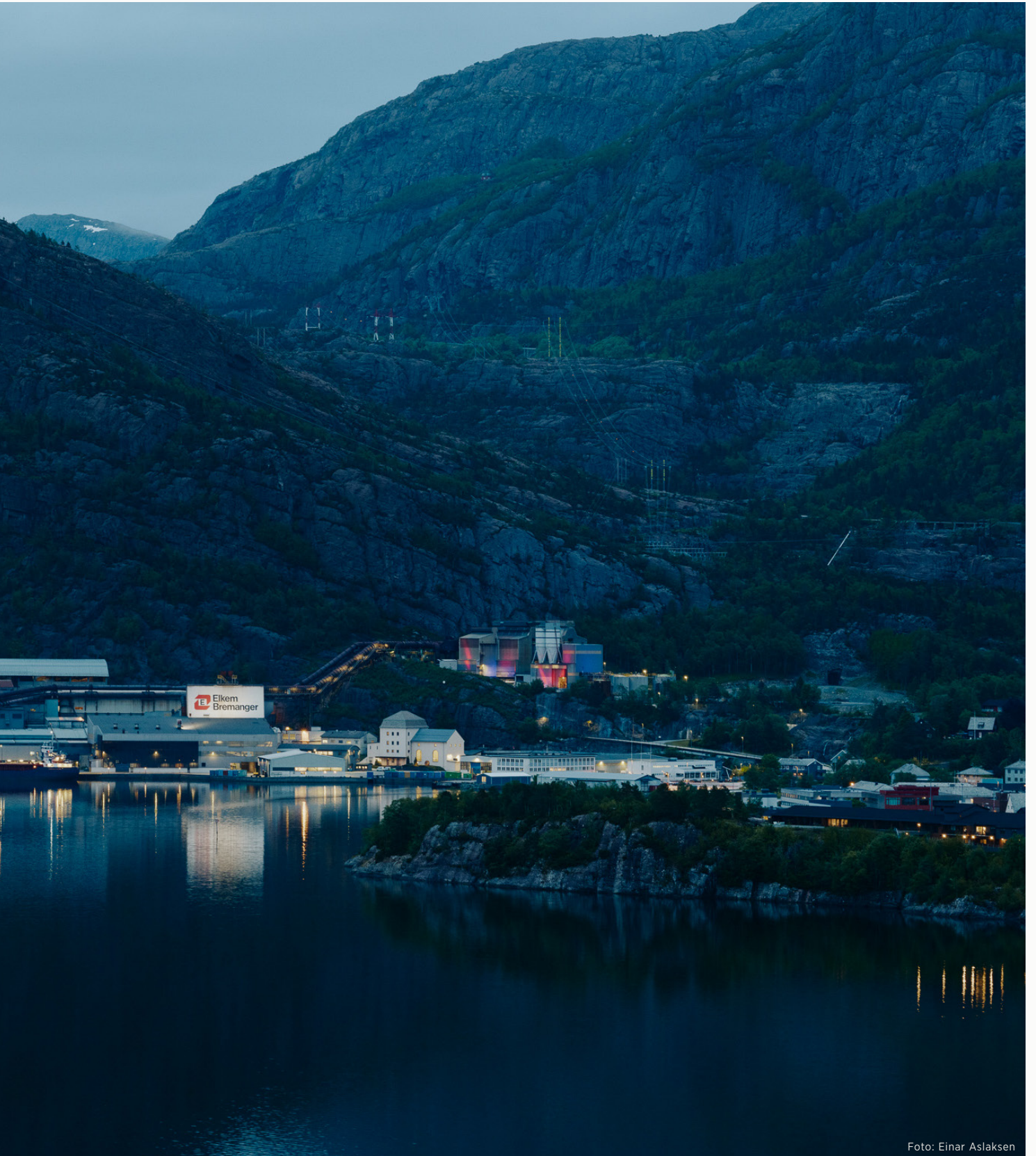

Foto: Einar Aslaksen

